

Formand for Det Frie Forskningsråd Jens Christian Djurhuus
Forsknings- og Innovationsstyrelsen
Bredgade 40
1260 København K

11. september 2009

Kære Jens Christian Djurhuus

Jeg har læst din henvendelse til Folketingets videnskabsudvalg og i øvrigt fulgt dine udtalelser, som primært har været i Forskerforum, men også i andre medier i de seneste uger. På den baggrund føler jeg mig foranlediget til at præcisere nogle ting, som synes at stå noget uklart.

Fri forskning og frie forskningsmidler

Først og fremmest skal der ikke herske tvivl om, at forskningsrådssystemet er befolket med nogle af de dygtigste forskere i landet, som med stor entusiasme lægger et stort stykke arbejde i at sikre, at midlerne går til den bedste forskning.

Der skal heller ikke herske tvivl om, at det vi i dag kalder de frie forskningsmidler skal bevares som finansieringsform. Således skriver vi i evalueringsrapporten, nederst side 30: *Panelet finder, at den fondsmæssige opdeling i og distinktion mellem frie forskningsmidler og strategiske forskningsmidler er fornuftigt at foretage og bør fastholdes.*

I din henvendelse til videnskabsudvalget kommer du imidlertid til at forveksle begrebet "frie forskningsmidler" med "fri forskning". Det er meget uheldigt, men desværre en meget udbredt forveksling, der nemt sker, fordi ordet "fri" indgår begge steder. Samtidig er du citeret i Forskerforum den 1. september 2009 for at mene, at "frie" midler er fint dækkende for den ikke-tematiserede forskning. Det strider direkte mod den anbefaling I i bestyrelsen for Det Frie Forskningsråd selv kommer med i jeres selvevalueringsrapport til evalueringspanelet. Her står der, at betegnelsen "Det Frie Forskningsråd" ikke er en optimal betegnelse og at der bør findes en bedre. På side 8 skriver I at: *Ved såvel "fri" forskning som strategisk forskning er forskernes egne ideer det drivende element.* Det er blandt andet med baggrund i denne selvevaluering og den begrebsforvirring, der er på området, at evalueringspanelet har foreslået, at der findes en anden terminologi.

I panelet opfatter vi al den forskning som har frit metodevalg og hvor forskerne har frihed til at formidle deres resultater som fri forskning. Det gælder hvad enten der er tale om frie forskningsmidler eller strategiske forskningsmidler, private midler eller offentlige midler, basismidler eller konkurrenceudsatte midler, eller hvor midlerne end kommer fra.

Grundig evaluering

Jeg skal i denne sammenhæng huske dig på, at evalueringsrapporten bygger på et solidt grundlag af i alt knap 200 siders selvevalueringsrapportering fra forskningsrådssystemet. Heraf begavede Det Frie Forskningsråds bestyrelse os med hele 10 sider, mens de fem faglige forskningsråd tilsammen udarbejdede 59 sider. Som supplement til og uddybning af denne selvevaluering afholdt vi møder med repræsentanter for alle 17 organer i forskningsrådssystemet foruden repræsentanter for brugere og samarbejdspartnere.

I tillæg til selvevalueringen har vi desuden fået udarbejdet to spørgeskemaundersøgelser blandt henholdsvis ansøgere og eksterne bedømmere. Vi har fået udarbejdet statistik om forskningsrådsmedlemmernes succesrate ved ansøgninger i eget råd og om fordeling af bevillinger på virkemidler og andet. Og så har vi naturligvis anvendt det omfattende materiale der allerede lå tilgængeligt i form af årsrapporter med videre fra bl.a. Det Frie Forskningsråd.

Det er altså – modsat det du hævder i din henvendelse til videnskabsudvalget – et grundigt arbejde, der ligger til grund for den evaluering af forskningsrådssystemet vi har lagt frem.

Bedømmelse af ansøgninger

Som du skriver i henvendelsen til videnskabsudvalget, udmærker Danmark sig internationalt ved at have en sagsbehandling af ansøgninger som er hurtig og billig. Det er i sig selv prisværdigt, men spørgsmålet er om denne fordel vejer tungere end fordelene ved et mere gennemskueligt system hvor ansøgningerne vurderes af flere personer og af personer, der ikke er en del af det faglige miljø i Danmark. Selv foreslår du i din henvendelse en anden måde at forebygge "pleje af særinteresser", nemlig en offentliggørelse hver gang et rådsmedlem søger rådsmidler. I selvevalueringen fra Det Frie Forskningsråds bestyrelse kommer I med et andet forslag, nemlig, at ansøgninger fra rådsmedlemmer behandles af bestyrelsen og ikke det pågældende faglige forskningsråd. Det er begge forslag som jeg vil opfordre dig til at gå videre med.

Et stærkt og fleksibelt system

I selvevalueringsrapporterne var manglende sammenhængskraft i systemet et gennemgående tema, hvor vigtige opgaver ikke er blevet eller ikke kan samles op. Herunder er opgaver på det internationale område og i forhold til store satsninger som UNIK, infrastrukturinitiativet, EliteForsk-initiativet og FORSK2015. Det

er baggrunden for, at vi anbefaler en sammenlægning af de to bestyrelser. En sammenlægning vil – efter evalueringspanelets opfattelse – være en styrkelse af det samlede forskningsrådssystem som et uafhængigt system. Det vil give mere slagkraft til systemet i såvel den offentlige debat som i forhold til at søge indflydelse på initiativer iværksat af regering og Folketing.

I din henvendelse til videnskabsudvalget hævder du, at der i Det Frie Forskningsråd er dynamik. Og det er da prisværdigt, at I har taget skridt til at sikre en større ligestilling mellem kønnene. Men dynamik er slet ikke det generelle indtryk vi har fået af de mange selvevalueringsrapporter vi har modtaget og de møder vi har holdt.

Som du nævner, har I én gang nedlagt et fagligt forskningsråd og fordelt medlemmerne på to andre råd. Men nogen nævneværdig omfordeling af midler har vi ikke set, og jeg er ikke vidende om, at der ligger nogen forskningsstrategisk eller anden større tanke bag den fordeling, vi har i dag. Rådene kan i dag fordele op til 20 procent af midlerne til internationale fora. I evalueringspanelet kunne vi ikke få oplyst det præcise tal for hvor stor en del af midlerne, der i dag går til dette arbejde, fordi det ikke opgøres. Vurderingen var dog, at det er under 1 procent. Så er der jo heller ingen grund til at opgøre det. Tværvideenskabelige ansøgninger er – som du er inde på – ikke umulige at få behandlet i forskningsrådssystemet som det er i dag. Men ingen tiltag understøtter i dag tværvideenskabelighed.

Tid til forskning

Antallet af virkemidler under Det Frie Forskningsråd er enormt og spænder fra enkeltstipendier og oversættelser af publikationer over egentlige forskerprojekter til større centre. Du skriver i din henvendelse til videnskabsudvalget at virkemidlerne spænder *fra* 100.000 kr. (i Forskerforum er du citeret for at sige 200.000 kr.). Det er ikke rigtigt. Ifølge en kørsel evalueringspanelet har fået foretaget i jeres egen bevillingsstatistik lå hele 21 procent af jeres bevillinger i 2007 *under* 100.000 kr.

Med en overhead reform hvor universiteterne får dækket alle følgeudgifter til en forskningsbevilling og med en grænse på 10 procent i forhold til hvor meget medfinansiering der kan kræves af universiteterne, er det oplagt at diskutere, hvordan arbejdsfordelingen fremover skal være mellem universiteterne og forskningsrådene. Det er evalueringspanelets opfattelse at forskningsrådene bør støtte egentlige forskningsprojekter og overlade finansieringen af enkeltaktiviteter til universiteterne. Dette vil ikke bare lette sagsbehandlingen i råd og sekretariater med færre ansøgninger, men vil også begrænse forskernes ansøgningsbyrde.

Disse projekter vil naturligvis variere i størrelse alt efter hovedområde og projekterne vil kunne indeholde enkeltaktiviteter som publicering eller oversættelse af en publikation. Du peger i Forskerforum på, at de skæve ideer ofte kommer fra enkeltpersoner og ikke større forskergrupper. Det er muligvis rigtigt og derfor har vi i evalueringspanelet da heller ikke anbefalinger der går imod det. Men jeg er næsten helt sikker på, at der ikke er kommet nogen skæve ideer ud af alene at publicere eller oversætte en publikation.

Fremadrettet debat

Det ærgrer mig, at du som bestyrelsesformand for Det Frie Forskningsråd har brugt evalueringsrapporten som anledning til at forsvare tingenes tilstand. Jeg havde hellere set en fremadrettet debat blandt andet om rollefordelingen mellem universiteterne og forskningsrådssystemet, om hvordan bestyrelsens position kan styrkes og gøres mere klar og om hvordan beskyldninger om kammerateri kan imødegås.

Med venlig hilsen

Søren Isaksen
Formand for evalueringspanelet

cc: Videnskabsminister Helge Sander
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling
Bredgade 43
1260 København K

Udvalget for Videnskab og Teknologi
Folketinget
Christiansborg
1240 København K